ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԳԱՑՄԱՆՔ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԳԻՆԵՐԸ
Տարեկան Վեցամսեայ
Կ. Պոլսոյ համար 6 մէճ. 3 մէճ.
Գաւառաց » 7 » 3 1/2 »

10 փարա — ՕՐԱԳԻՐ — 10 փարա
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԱՑՄԱՆՔ
ՀԱՅՐԵՆԻՔի վերաբերեալ որ եւ է նամակ եւ գրութիւն պէտք է ուղղել առ Տնօրէն-Խմբագիր Կ. Պոլիս Պապը Ալի ճատտէսի թիւ 20 ձիթ-ճեան պալատն.

Direction du journal arménien
HAIRENIK. CONSTANTINOPLE
20—Bab-Aly djadéssi—20

Gérant-Responsable
M. MELIKIAN

ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 2197 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1887 (Ն.Տ.) 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ

Մաթթէոսեան Յակոբ Էֆէնտի իր փոքրածաւալ գործը Պոլսոյ ժողովուրդին նուիրած է այս գրքոյկը, զոր ինք հեղինակած և տպած և մէջ գլուխներու բաժնած է հետեւեալ կերպով.

Գլուխ Ա. Խորհուրդք հաւատացելոց ընդհանրապէս.

Գլ. Բ. Հաւատք իբրեւ սկիզբն.

Գլ. Գ. Քրիստոնէական հաւատք.

Գլ. Դ. Կրօնք.

Գլ. Ե. Կրօնամոլութիւն (Ֆանաթիզմ).

Գլ. Զ. Դաւանութիւն (Բիգոթիզմ).

Գլ. Է. Արարած և բարի բարուց բառ փառաբանութեան ընծայնաց.

Գլ. Ը. Մտքոյն և զարգացումն մարդոյ ըստ գերբնականաց.

Գլ. Թ. Նիւթականութիւն (Մաթերիալիզմ).

Գլ. Ժ. Թէ օրէնք բնութեան գործ են Արարչի և ոչ Արարիչ.

Գլ. ԺԱ. Կարգ ի բարոյական ընթացս իրաց.

Մաթթէոսեան Յակոբ Էֆէնտի այս նիւթերուն վրայ խորին հըմտութիւն ցոյց կուտայ իր գըրքոյկին մէջ, որ մեծ պատիւ կը բերէ իրեն. Դիտաւոր նպատակ ընտրած է հաստատել թէ կայ հանդերձեալ կեանք. ուստի անաստուածներու և անկրօններու առարկութիւնները մի առ մի հերքելով, կ'ապացուցանէ հաւատոյ արդարութիւնը ու մարդկային ընկերութեան զարգացման համար ունեցած նշանակութիւնը.

Այս գրքոյկը արժանի է խորին ուշադրութեամբ ընթերցման. յորում կը պարունակին բարձր խոհեր և փիլիսոփայական մըտածումներ, նաեւ զանազան իմաստասիրութիւններէ քաղեալ վսեմ խորհրդածութիւններ.

Իւ բառ ուրեմն արդի ժամանակիս մէջ կան մարդիկ, որք ճըշմարիտ հաւատոյ և քրիստոնէական կրօնի վրայ կը տարակուսին, ոմանք իրենց կատարեալ ապիկարութեամբը և ոմանք գրական խմաստակութեան ոմանց գրքերուն ընթերցանութեամբ, այդ մարդիկ եթէ կուզեն խել և ուղղել իրենց մոլորութիւնը, թող հաճին կարդալ այս գրքոյկը.

Ինչն ինչ Մաթթէոսեան Յակոբ Էֆ. իր փոքրածաւալ գործը կենաց վերջին վայրկեաններուն մէջ ունեցած վիճակէն զգածուած իր գրքոյկին յառաջաբանին մէջ յայտարարած կը պատմէ թէ, Աստուծոյ կեանքը ներշնչութիւն չէ, այլ իրականութիւն. Թողունք իրեն որ պատմէ այդ վիճակը.

«Իւր մահն իւր ցուրտ ձեռքերը անոր վրայ դնել սկսաւ, և մենք տեսանք որ մեր գուտարը մեզմէ բաժանելու վրայ էր, նա կը կենար անոր անկողնոյն մէկ կողմը, և Գաւ. Միհան զիմացը կանգնած աղօթք կընէր, մայրն ալ միւս կողմը երեսը մեկնած դարձուցած կուլար. Թէպէտ կը զ.մեղմաւ մեղմաւ նոյնպէս հաստատած գործքը գեւերս. սակայն անկարելի եղաւ ինձ այն վայրկեանին այցելու անկէ հեռացնելու, և նոյն միջոցին՝ որ կը կարծէի թէ արդէն մահը իւր վերջին գործը մերձեցած էր, յանկարծ աչքերն մեծապէս ուղղելով բացաւ. արհիրեցած պէս բացուեցան. կը թըւէր թէ յափշտակութեան սենեակ վրայ վայրկեան մը կանգ առաւ. Անդրանիկ երջանկութեան մը գեղեցիկ վրայ կը փայլէր. և ինք խորին մտադրութեամբ և յառեալ աչօք սկսաւ դիտել սենեկին այն կողմը ուր որպէս թէ առարկայ մը կը տեսնէր. նոյն հոյակապ տեսիլ, անբերելի առարկայի մը հետեւելու պէս, ընկճեալ գլուխը՝ հառաչանաց բայց մեղմ շարժմամբ՝ բերանն վեր առնել, և դարձունելով սկսաւ հառաչանաց կերպով նայիլ աղօթող անձին ուսոց վրայէն անոր ետեւի կողմը. Այս հոյակապ և գեղեցիկ անհետագայ երեւոյթ մ'ունէր որ յայտնապէս կը ցուցնէր թէ ըզգալի առարկայ մը կը դիտէր, և մինչդեռ քանի մը վայրկեան յառած նայուածքն անդամ ասկէ ինչ չէր կրնար չարժել, ուժ իւր մարմնոյն գիրքը չոքած, գլուխը բարձրացուցած, զուարթ և գոհունակ ուժգնով, փայլուն և սիրալիր դիմօք, հիացմամբ, հըրճուանօք և խորին մտադրութեամբ կը նայէր. և կը թուէր թէ բոլորովին անվհատ տեսարան մը կը դիտէր. Նա այս տարապայման փափոխութիւնը տեսնելով, և այս անդրօրեայ վիճակին ցոյց տուած անձկութեամբ բոլորովին յափշտակուած, մինչդեռ կը կը խորհէի մեր զուարթ և անոր մտադրութիւնը հրաւիրել, տեսայ որ Գաւ. Միհան աղօթելէն դադրած՝ յայտնի կրծելով այնքան գեղեցիկ կը դիտէր. Մայրը որ իւր զաւկին վերջին վայրկեաններն չտեսնելու համար երեսը մէկդի դարձուցած կուլար՝ իմ խնդրանօքս դարձաւ, և երբ այն պայծառ դէմքը տեսաւ, փախչելով թէ մի գուցէ իր յացքն աչքէն այն հիացման ուշադրութիւնը վրդովէ, յանկարծ յայն զարգացաւ, և առանց արտասուաց՝ անձնատիրելու յափշտակելով, և անձնամատոյց սիրոյ նայելու այն գեղեցիկ որուն չէր ուզած իր աչքերը դարձնել պահ մը յառաջ. Դուրս փողոցի որ մարդ գտնենք և բերեմ որ այս երջանիկ տեսարանը տեսնեն, և հաւատոյ այնպիսի իրողութեան մը զօր բանի. և նկարագրութեամբ կարելի չէ հաստատել. Ցաւալ որ բոլոր գուրգուրած կայծոտ բարձրացեալ հուլայր. առնելով նորա գրկեցի զանի. Ցաւալով արժանի բան էր. երբ նա նորա մահուամբ աղջամ և յանկարծ յայտ գաղթած, բայց, ուշադրութեամբ սկսաւ դիտել աջէկան դէմքը. Իս վար պիտի դրոյես զի աղօթքն ու բարեկամ. նորը բերեմ. Երբ կրկին դարձայ, արդէն վերջին շունչը արտահած էր. Մեծ և փոքր բոլոր պատահները եկան, և վերջանալ յուցի՝ ամենուն գիտաց վրայ խոր հիացումն միայն կը տեսնուէր».

Բոլոր անոնք որ հիւանդութեան միջոցին բոլը գտնուած էին՝ միաբան են այս կէտին վրայ թէ, աղջիկը մասնաւոր յափշտակութեան վիճակի մը մէջ չէր բընաւ. և թէ այս իւր վերջին հայեցուածքն խաղաղական և խորհրդաւոր նայուածք մ'էր, մինչեւ որ զանի դիտողները կատարելապէս համոզուած էին որ չքնաղին աղդեցութեամբ պատմին վրայ առաւել նայուածք մը չէր. այլ կը թուէր թէ մերձաւոր ասպարէզ մը նայուածքով կ'անդրադառնար ու յարակից յայտնութիւններ կ'ընէր. Անոր փոխարէն այդ ու գեղը, մարմնոյ հանգարտ և վսեմ գիծերը, կենդանի բարբառէն առաւել ազդու կերպով կը յայտնէին թէ սենեակին մէջ հանդէս կային՝ որոնց ընկերութեան մէջ կը գտնէր զինքը, և թէ այս կենաց փառաւորեալ անդին մեզ անծանօթ բայց իրական կեանք մը կայ. Հանդերձեալ գանուողները չոյափելի կերպով ըզգացին որ ապագայ կեանք մը կայ. ուստի թէ այնու մեր զաւակին մեզմէ մեկնիլը մեզ անտանելի ցաւ պատճառեց, բայց մեր զաւկերուն մէջ յաւահաստութիւն և զուարթութիւն յաւելիր. Անոր հիւանդութեան միջոցին՝ կարող չեղինք իւր կրած տանջանքին առանձինները հայրաբերելու Աստուծոյ արդարութեան եւ գթութեան. բայց երբ տեսանք թէ մահուան մէջ իր նեղութիւնները ամենայն հաշտ գոհութեամբ հանդչեցաւ, մեր սրտերն անձնուիրի խաղաղեցան. — Նիւթականութիւն գաւառներ ինչ որ կուզեն թող ըսեն, ապագայ վիճակը մեզի համար ոչ թէ ենթադրութիւն այլ իրականութիւն է».

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ցանական օրերու մէջ կը գըտնուինք, ամէն ոք իւր կարողութեան սահմանին մէջ այսպիսի օրեր իւր ընտանեաց և զաւակաց հետ ուրախ և զուարթ կեանք մը անցնելու համար պատրաստութիւններ կը տեսնէ. Բայց այն որ՝ բաւական զգացում և խիղճ ունի, պէտք չէ երբէք կարծէ որ սոսկ իւր բոլոր պարտականութիւնք կը վերջանան. Ընտանեկան պարտքերէ զատ ընկերական և հանրային պարտքեր ալ կան, և այս միջավայրին մէջ կապուի ամէն մարդ. Ընտանեաց և զաւակաց յարգելիութեան հետ պէտք է մտածել նաեւ ընկերական մանուանց մարդասիրական հաստատութիւնները.

Այս կարգի հաստատութեանց մէջ կարեւորագոյնն է Ազգ. Հի-

ւանդանոցը ուր պատսպարուած են 700ի չափ ծերութեան և կարեկցութեան արժանի անձինք զուրկ նոյրական խնամքէ և ծնողական գորովէ, որոց մէջ մանր կրթուած է իր մասնաւորական ոյժերը, միմեանց մը որ հանրութեան արդիւնաւորանացն օժանդակ է։

Նոյն քան գնահատութիւն Ունկնդրութեան երբ Ազգը միապետական գրութեամբ կը կառավարուէր, նշանաւոր անձինք և մասնաւորապէս Ամիրաներ գաւառ այսպիսի ամենական օրերու մէջ առատ նպաստներ և կտակներ կու տային Հիւանդանոցի պատսպարելոց և կը մխիթարէին զանոնք իրենց խնամատարութեան մէջ։

Այդ գթութեան տունը Ազգին պարծանքներէն մին է այսօր, և թէև անձնուէր ու վստահելի ձեռաց մէջ անոր խնամը կը վարուի, որով և նախանձելի վիճակ մը ստացած է, սակայն ամէն չը հեռաւոր թէ Ազգն իր պարտականութիւնները կատարելու հարկին մէջ չգտնուիր։

Ուստի Ազգ. Հիւանդանոցի վիճակը ժողովրդեան ուշադրութեան ներկայելով նորա ընկերական և ազգասիրական զգացմանց հրաւէր կը կարդանք և կը յորդորենք որ իր ողորմութեանց և զուարճութեանց մէջ յիշէ նաև Ազգ. Հիւանդանոցը և իր նուիրատուութեամբ մխիթարէ այն հասարակութեան պատսպարեալները որ մեր ամենուս հայրերն, եղբայրներն ու քոյրերն են և որոց օգնութեան ձեռք կարկառել մեր մեծագոյն և ամենասրբազան պարտականութեանց մին է։

Ամէնքս ալ մտածելու ենք թէ այդ գթութեան տունն այնպիսի հասարակութիւն մ'է ուր ապրիններով խնամք վայելած են ամէն դասակարգէ վերաբերող անձինք, մանաւանդ այնպիսիք որ երբեմն մեծափարթամ կենաց վարած, սակայն ի վերջոյ դժբաղդութեան օրերու մէջ այդ տանը կարօտ եղած են։

ԿՑԱՆ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ

Թիֆլիս, 3 փետր. 86

Յարգելի Փայլէի հասկը միաբերութեամբ նոյնաշխարհի հայոց եկեղեցու եկեղեցական Թովմաս Մելքոնի տարեգների, ընթերցող հասարակութիւնը անտարակոյս մի գաղափար ստացաւ Թովմաս Մելքոնի գործակցութեան և Հնդկաստանի հայոց գաղթականութեան եկեղեցական և ազգային գոյքի և հիմնարկութիւնների գրութեան վերայ, որոնք բոլորն է Թովմաս Մելքոնի ձեռքում։

Այնարհական և երբեմն խեղճ գրագիր Թովմաս Մելքոնի ո՛չ թէ եկեղեցու անհոգին գոյքին է տիրանում անզգամ, այլև հայութեան, այլև բանադրանքի տակ է պահում հայոց եկեղեցու սպասաւորին, հոգևորականին, որպիսի մի հոգևորականին, ինչպիսին է Խաչիկեան յարանի Յով. հաննէս աւագ քահանան։ Այս ոչ թէ մեր Ս. եկեղեցու օրէնքների դէմ է, այլև մարդկային սրբազան և անբռնաբարելի իրաւունքների դէմ է։

Իւրաքանչիւր հայ մարդ պէտք է յուզուի խռովվել, որ հայոց եկեղեցու մի հասարակ սպասաւոր, մի գործունեայ, այնպիսի, ինչպէս գրագէտ և բարեգործ չենքուն և պատկառելի քահանայ համարվում է մի ողորմութիւնից։

Իւրաքանչիւր հայ մարդ խորը վրդովմունքով պէտք է ասէ, որ մեր հայութեան գրագէտներից մէկը, հնաւոր հայ գաղթականութեան մէջ ազգային եկեղեցու հոգևոր պաշտպանը և իր հօտի քաջ հովիւը բանադրութեան տակ ընկած տառապում է մի Թովմաս Մելքոնի ձեռքից։

Խաչիկեան Յովհաննէս ծերունի և պատկառելի աւագ քահանան յայտնի Թաղիադեանցի գործակիցն էր։ Խաչիկեանի օգտակար գործերից յիշում ենք այն, որ երբ Թաղիադեանցի Հնդկաստանից հեռանալը Ազգասիրական ընկերութեան տպարանը ընկաւ, նա հիմնեց մի նոր տպարան և տպագրում էր զանազան մանկական, գրչագական գրքեր, սաղմոսներ և այբբենարաններ և այլ կարևոր գրքեր և ձրի բաժանել էր տալիս Հնդկաստանի զանազան քաղաքներում գտնուող հայ գաղթականներին, նոյնպէս Ջաւայում, Համադանի և այլ տեղերի մէջ, որպէս զի գաղթական հայերի մէջ տարածուի հայոց լեզուի, կրօնի և պատմութեան ուսմունքը, գիտութեան լոյսը։ Նա պատմական աշխատութիւններ ունի հրատարակած, նա թարգմանել է և Մ. Զաւչեանի Հանդէսի գիրքը և ամբողջութեան համեմատ ընթացել է այս և այն բանաստեղծներին և զանազան հեղինակութիւններին։

Այդ գրքից իբրև նուէր ուղարկուած է և գտնվում է մի օրինակ, որքան խոսցնել ենք, Թիֆլիսի արքունական հասարակաց գրադարանում։

Կան անձանց, որոնց յայտնութեան կամ պարտաւորութիւնը ճշմարտութեան, մի սկզբունքի յայտնաբեր կամ պաշտօնէութիւնն է և ոչ թէ մասնաւոր մի անձի և նրա անձնական շահերի։

Այդ տեսակ անձանց չարչարում պէտք է գտնել և Խաչիկեան աւագ քահանային իր գործով։

Խաչիկեան աւագ քահանայի գործը ազգի գործն է, Խաչիկեանի պարտականութիւնը — արդարութեան և ճշմարտութեան պաշտամունքն է։

Թողնել, որ Խաչիկեանը հալածուի մի Թովմաս Մելքոնից—, նշանակում է ազատներ մեր ազգի գործիչներին և խոզադրալի համար ոչնչացնել ժողովուրդի մէջ ամէն ազնիւ և առաջադէմ զգացումներ։

Խաչիկեանի մէջ նախատոնվում է ոչ թէ միայն մի ծերունի և հարգուած հայ գործիչի, հայ գրողի, հայ քահանայի իրաւունքները անխուսափորէն, այլ որ աւելի է և նշանաւոր, նրա մէջ նախատոնվում է և կործանվում է մի բարձր և սուրբ սկզբունք — Հնդկաստանի եկեղեցու պատասխանատուութեան գործը։

Եւ աւելի ծանր, աւելի ցաւալին այն է, որ այդ կատարվում է հայոց եկեղեցու, ազգային վերջով—բուրժուական բռնապետութեան օրով։

Թովմաս Մելքոնը անհեթեթօրէն տէր և տնօրէն լինելով հայոց եկեղեցու և նրա գոյքին և արդիւնքին չհաշուադրելով հէքիմաներին, փորձեր է անում և պատրաստուածութիւն է տանում մի մեր երկրային գուրս իր իրաւունքներից և մտնել Մայր Աթոռ Էջմիածնի իրաւասութեան տակ, մտածելով, որ այդ ճանապարհով նա բոլորովին կազատուի պատասխանատուութիւնից և հաշւետուութիւնից, և բոլորովին կը տիրանայ եկեղեցու և ազգային գոյքին։

. . . .

(Շար-Նոր)

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Ա. կարգի Մեճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Պէշիքթաշի Արտաքին գործոց նախարարին.

Դ. կարգի Խալիլոյ աղքունեաց ապարողապետին.

Դուրսեալ Գ. կարգի Մեճիտիէ Խալիլոյ աղքունի անձնեաքաններէն Հաճի Յանապեանի.

Գ. կարգի Մեճիտիէ Բաղդատի հիւպատոսարանի փոխանորդ Պ. Բասմաճիի.

—Կըսուի թէ Պուլկար պատգամաւորներն մայրաքաղաքս պիտի գան և ինչպէս յիշրոյ պէս ասա ոչ պաշտօնապէս պիտի ընդունուին։

—Փիլիպէէն յունվար 12 թուով Մանչեսթերի Հեռաեւալը կը գրեն.

Պուլկարական ընդդիմադիր կուսակցութեան պետ Պ. Զանգոֆ Փիլիպէէն անցաւ. Սոֆիային գալով և Կ. Պոլիս ուղևորելով բառ հրաւէրանց հայեւ բարեկամ կառավարութեան։

Պ. Զանգոֆ որ առանձինն կը ճամբորդէ, Սոֆիայէն Թաթարբազարճըք կուղևորէր, և Դրան հրամանաւ Պուլկար կառավարութիւնը գանգ մը մատուցած էր անոր հետ բաշխելի մը հրամանատարութեամբ. Աւնդ մինչև Օսմանեան սահմանագլուխը պիտի ուղեկցէին զանոր։

Մեր քաղաքի արմատականք Պ. Զանգոֆի Սոֆիայէն մեկնելն հեռագրով տեղեկանալով [illegible] կը, քանիցս անգամ [illegible] բանմբեր ըրին Պ. Զանգոֆին [illegible] նոյնու առեն խնձամական ցոյց մը ընելու համար։

Ցիմիթրեոֆ բողոքաւորեան [illegible] գործարանց ներկայ գտնըւեցաւ, և որոշուեցաւ խումբ մը ժողովուրդ հաւաքել կայարանը և մեկնեցի մասնիկն ողջագուրել։

Անգլիական ընդհանուր [illegible] պատուոյ [illegible] [illegible] յուղարկել [illegible] հաճախ, անմտարար յոյդդրոյն Թկյէնպին է այսօր բանական գրգռից ժողովրդը։

Աւստրիական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Բիօղամէձ իր պաշտօնանկութեան յուրն առնելով, բոլորովին անտարբեր գտնուեցաւ։

Կառախումբը Թաթար-Բազարճըքէն Փիլիպէ հասնելու առեն, 400ի չափ անձինք կայարանը լցուած էին, ճանապարհներ և քաղաքապետ գիւղեր անտարբերութեամբ կը դիտէին։

Կառախումբը կայարան հասնելուն առեն ամբոխն սկսաւ աղաղակել «կեցցէ մասնիկն» անկեցին ու հոգիներ. Զարբերը զանոնք արգիլել կ'ջանացին, Պ. Զանգոֆի գանուած վագոնին վրայ յարձակիլ։

Նոյնպէս [illegible] այդ հրաւիրեց Պ. Զանգոֆը որ իր անցագիրը ցուցնէ։

Կառախումբին մեկնելու առեն ամբոխը դարձեալ սկսաւ սուլել և աղաղակել, և Պ. Զանգոֆի վագոնին մօտենալով քանի մը քար նետեց։

—Պ. Զանգոֆ իր քարանթինան լրացուց երէկ իրիկուն ի Մուսթաֆա-փաշա. Հեռաւորութիւն այս առաւօտ մեկնելով, յուսալի է որ այս իրիկուն մայրաքաղաքս հասնի։

—Նոր տարւոյ առթիւ Ֆէնէրի Պատրիարքական եկեղեցւոյն մէջ գոհաբանական աղօթքներ մատուցուեր են Վեհ. Սուլթանին կենաց երկարութեան համար։

—Ճրօտոայի կուսակալ և հրամանատար Թահիր փաշա ուրբաթ օր Վեհ. Սուլթանին ներկայանալէ վերջը իր պաշտօնատեղին ուղևորեցաւ։

—Տոմարին գործոց նախարարութիւնը ուսուցիչներու խումբ մը կազմեր է և Հէյաէթի կոչին գրքեր է իբրև կենդրոն մարդանոց. Ուսումնականներ այն կոչին պիտի դրկուին փորձ ընելու համար։

—Մէճուոպայ-Ցիրլամիթ կը գրէ թէ Անգլիա պիտի առաջարկէ մեծ տէրութեանց որ Պուլկարական խնդրոյն լուծման հա-

մար Դեսպանախորհուրդ մը գումարուի ։

—Թուրքիոյ կառավարութիւնը մեծ տէրութեանց ծանուցագիր մը ուղղելով ընդարձակօրէն նկարագրած է Բուլղարիոյ զօրավարներն ի Պուլկարիա պաշտօնավարութեան անհնարութիւնները եւ հերքած է այն ամբաստանութիւնները զորս կը պարունակէր Յունաց(?) տրամագրին գործոց նախարար Գ. տը Կիրսի շրջաբերականը ։

[illegible] լրագիրք առոյգ [illegible] ընդհանուր կը հա[illegible] [illegible] մեծագումար գինք [illegible] ըստ(?) Փուաշեայէն Գա[illegible] կը որիշուին ամեն օր, մեր[illegible] [illegible]ութիւնէ կի կառավա[illegible] 6000 հրացան ընդու[illegible] [illegible] նաւահանգիստներէն ։

—Գերմանիոյ կը ծանուցանեն թէ Գարաստաղի հրամանատարներ Սերպիոյ հողը արշաւելու դաւաճանութեամբ մը յղացած էին Նոյի-Պազարի կողմէն, սակայն Աւստրիական զօրաց արթնութեան շնորհիւ այս փորձը անյաջող եղեր է ։

Սերպիոյ կառավարութիւնը Գարատաղի սահմանագլուխը գանուած պահապան զօրաց թիւը աւելցնելու պատրաստուեր է ։

—Մայրաքաղաքիս Սերպիական Նորընծայ դեսպան Գ. Նովագովիչ ուրբաթ կէսօրէն վերջը վեհ. Սուլթանին ներկայացուց իւր գեսպանական գիրը մատուցանելու համար ։

Գ. Նովագովիչ պալատան կառքերով Եըլտըզի պալատը գնաց արարողապետի օգնական Պալիոյ պէյի հետ ։ Նախ առանձին արքայական մը առաջնորդուեցաւ ուր ընդունելի հրամցուեցաւ թանի մը վայրկեան վերջը վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ և իւր դեսպանական գիրը մատոյց ։

Նորընծայ դեսպանը ատենաբանութեամբ մը Թուրքիոյ և Սերպիոյ յարաբերութեանց վրայ խօսեցաւ ։ որուն պատասխանեց վեհ. Սուլթանը բարեգործական լեզուաւ մը ։

Դեսպանը և իւր պաշտօնեայք երկրորդ անգամ ընդունելի պատուոյ արժանանան վերջը, գործոց պաշտօնական կառքերով դեսպանատուն վերադարձան ։

Այս ընդունելութեան ներկայ էին արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա, պալատան մարաջախտ Ղազի Օսման փաշա, արարողապետ Մունիր փաշա եւ վեհ. Սուլթանին թիկնապահ Ահմէտ փաշա ։

— Լոնտրայէն Նայէ-Ֆրայէ-Փրէսէ լրագրին կը գրեն թէ Ռուսաց եգիպտական քաղաքը Ղազի Մուխթար փաշայի միջնորդութեամբ ծանուցեր է թէ Խտիւի կառավարութեան գիրքը խախտելու և անոր կարեւորութիւնը նուազեցնելու վերաբերեալ ամէն առաջարկ պիտի մերժէ ։ և յայտարեր է որ Ն. Բարձրութիւնը Մուխթար փաշայի բարենորոգմանց ծրագիրը չեզոքութեամբ պաշտպանէ պատուհասե ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային ժողովոյ Մայր դիւանի կողմանէ կը ծանուցանուի թէ՝ Ամեն. Պատրիարք Ս. Հայրն Ցաընդացիոյ և Ս. Յովհաննու տօնին շնորհաւորութեան պաշտօնական այցելութիւնը պիտի ընդունի Յովհաննու երկրորդ օրն, (7 յունուար) չորեքշաբթի, ի ժամ 6 ½, ի Պատրիարքարանի Հայոց ։

—

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Ս. Յովհաննու տօնին առթիւ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ վաղը ի Մայր եկեղեցի ։

—

Շապին Գարահիսարի Առաջնորդ Գեր. Ց. Գէորգ վարդապետ Նորերկարագեան այ վաղը Մայր եկեղեցին կուսաց Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ ։

—

Խաղմանի արհեստաւորաց ինկերապատ Աղայանցեանի հոգեբերակ հաւաքած նուիրատուութիւն գումարն է 630, որ ժամադրելի 60 ներկայանալուած էր մեր շաբաթ աւուր թերթի մէջ ։

—

Ցնոտակեան խորհուրդը և Շապին-Գարահիսարի հրեշտակաց Մատաղական ծրագիր նաոյն ընելով որոշեր են առաջարկել Ազգ. Վարչութեան, որ մի քանի կարեւոր գաւառաց մէջ այ հանգանակութիւնքը բացուին ի նպաստ Գարահիսարի հրեշտակաց, և այս մասին Առաջնորդաց աջակցութիւնը խնդրուի ։

—

Կաղնուցեալ Թանկագին Ալիշանի Հայերէն Թարգմանութիւնը յառաջիկայ հինգշաբթի որ պիտի հրատարակուի ։

—

Այվազեան Գեր. Եղիշէ վարդապետի հեղինակութեամբ ի լոյս ընծայուած է «Աւետիք» բարոյականի անուն կարեւոր ուսումնական գրքոյկ մը, որ Ազգային վարժարանաց մէջ իբր դասագիրք գործածուելու յարմարութիւնն ունի ։ Վարժարանաց հոգաբարձութեանց կը ներկայացնենք զայն որ կը ծախուի ի գին 3 դահեկանի ։

ՇԱՀԱՒՈՐ ԱԶԴ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՄԷԼԻՈՅ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

Այս վիճակահանութեան 102երորդը, պիտի քաշուի այս անգամ յառաջիկայ 1887 յուն Նոյեմբեր 1ին, այսինքն յունվ. 20ին ։

Այս անգամ առաջին պարգեւն է 300.000 և երկրորդը 25.000 Ֆրանք ։ Անոնցմէ զատ 48 այլ և այլ թիւեր եւս մեծ պարգեւներ՝ իսկ մնացեալ 150 թիւերը 400ական Ֆր. պիտի շահին ։

Ծանուցիչ գրասենեակն ամբողջ քուաների(?) ընդունուի տոմսակներու գինն է 7 ½, կէսին առանձին ընդունի տոմսակներու 6 և մէկ քառորդին 3 դահեկան ։

ՄԱՐԳԱՐ Ե. ՊՈՒԼԱՊԵՐՃԵԱՆ

Ղալաթիա, Կամարլը գիւղ թիւ 33 ։

ԱՒԵ. ՅՈՒՐԻՆԵԱՆ ԽՈՒՍԱՊԵՏ ՓԱՍՏԱԲԱՆ

Փարիզու իրաւագիտութեան վարժարանին մէջ իւր ուսման ընթացքն աւարտելէ յետոյ վկայական ստանալով մայրաքաղաքս եկած է ։ Իւր գրասենեակն է առայժմ Գալաթ զարու Շէյխ-իսլամ խան թիւ 13 ։

Դատերու փոխանորդութեան և այլ և այլ տեսակ պայմանագրոց խմբագրութեան համար իրեն դիմողները դոհ պիտի ըլլան ։

Սիւզանին կեանքը այնուհետեւ արտասուքով ու խղճահարութեամբ անցաւ ։

Իր աղջկան սէրը միայն բաւական էր զանի առաւել եւս թշուառ ընելու. իրեն յիշեցնելով իւր առաջուան անցեալը, և որ մի վերջապէս չկրցաւ տարածուեցաւ Արբայ Տոփենի թեւերուն մէջ . . . . բարի կրօնուորին բարեպաշտական միջթարութիւններն ինու չկրցան թշուառուհւոյն խորտակուած այս հոգւոյն անդորրութիւնը վերահաստատել ։

Մեռնելէ յառաջ Սիւզան ամեն-բան խոստովանած էր բարեսիրտ կրօնաւորին, նկարագրելով իր և Ընտանօքին կեանքը, ու իր աղջկան նկատմամբ ըրած ուխտն յիշելով պաշտել զայն որ իր վերջին կամքը գործադրել, այն է իր որդին կրթէ (զոր Մարի անուանով մկրտած էին) մինչեւ այն տարիքը որ իր ծնողաց—տարաբաղդ մօրը՝ իրմէ պատած քաւութիւնը կարող ըլլայ ձեռք ձգել ։

Արբայ Տոփեն՝ մահկանացուի անկողնէն իրեն յանձնուած նուիրական պաշտօնին հաւատարիմ՝ կրթեց Մարին կատարեալ կուսական և անձեղծ գաղափարներով. ան ինքնաբերաբար որոշած էր կրօնուհի ըլլալ և Աստուծոյ ծառայել իւր ծնողաց տանելի ցաւերը խմոնելէ առաջ ։

Իրր ծերունի կրօնաւոր նորատի աղջկան տուաւ այն պաշտօնը՝ զոր անոր մեռած մայրը իրմէ պահանջեր էր՝ Մարին աղթանձնեց զայն որ ընդունել տալ զինք այն որդանցից կիներու դասին մէջ որոնք իրենց կեանքը թշուառներու ծառայելու համար ուխտած են ։

Բայց Մարին հիւանդաց անկողնոյն քով չարունակ կը հսկէր, և իր անձնուէր գթասրտութեամբ և բարեպաշտական ծառայութիւններով պարծանք(?) թշուառներու մէջ շատ նշանաւոր եղաւ, որով իրաւունք ստացաւ նա Ֆրանսայի մէջ իբրեւ սրբուհի մը յիշուելու ։

Մարին իր կենաց մէջ չյացաւ երբէք, սակայն աշխարհի մէջ իւր ծնողաց իբրեւ քաւութեան զոհ մը ապրեցաւ ու մեռաւ ։

ՎԵՐՋ

ՆՒԷՐ
կամ
ՈՒՂԵՑՈՅՑ
Իգական սեռի ձեռագործութեան

Գործնական եղանակաւ լեզուի ընտիր և օգտակար ձեռագործութեան երկմասեր տետրակ մը հրատարակուեցաւ։ Կը գտնուի իր գրավաճառին ի Մահմուտ փաշա Նուրի Էֆենտիի խան թիւ 5. Իւրաքանչիւր տետրի գինն է 3 դահեկան։

ԻՆՔՆԱԳՈՐԾ ԵՐԳԱՆՈՒԹԻՒՆ
ընդգէմ
Գիլէական, Կողզիական, Մեքանիզմ... թուրքական և այլ ազգաց գիտութեանց։
Հեղինակ — Տաքթ. Սամուէլ Լա Պէտթ
Թարգմանեց Ե. Պալամեան
գին 8 ղրշ
Կը գտնուի Պալամեան գրատուն։

ԱՐՇԱԼՈՅՍ
կամ
ՎԱՐԺՈՒՀԻՆ
Գործ — ՄԱՐԿՈՒՀԻ ՏԻԽՈՆԻ
Գին 15 դահեկան։

ՎԱՐՔ ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՐԱՆՑ
Թարգմ. Մ. Գ. Մոզեան
Այս օգտակար հաւաքածոյին 3րդ տետրն ևս հրատարակուեցաւ, որ կը գտնուի Մեծ Պէտրոս Ոսկեան գրավաճառի քով։

ՈՒՍՈՒՄՆ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՈՅ
Ըստ վարդապետութեան Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ
Յօրինեաց
Սահակ Ա. Խապայեան
Վասպուրականի Ազգ. Կեդր. Ժողովոյ։
Կը ծախուի ամեն հայ գրավաճառաց քով ի գին 60 փարայի։ Կեդրոնատեղին է Յ. Գասպարեան գրատունը։

ԻՄԱՍՏ ՄՈՒՀՏՄ
Մուլթան Պայազիտ ճեմարանի Օսմանեան Պալատական Պատմական Պրըքաչնուցեան Յուղարկ... Ն° 33 ենթակայական գիր մատչելի ... գիրքին խորագրութեամբ։
Խմբագրութեան Պէյօղլու Սէֆէրիան Տաքթ. Միքայելեան ... 7—Ը— ... Թէրքեան ...

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ
ի պէտս ազգային դպրոցաց
Յօրինեաց
Ա. Մ. Գարագաշեան
Կեդրոնատեղին է Յ. Գասպարեան գրատունը, Զաղմաղճըլար թիւ 20 և կը գտնուի այլ գրավաճառաց քով ի գին 3 ղրուշ։

ԳԱՐՁ ՕՐԱՑՈՅՑ
1887 Թուականին Քրիստոսի Մեկնութեամբ
Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի
Գին 40 փարա

ՏԱՐԵԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ
(Հատոր Ե)
Գին 3 Ղրշ.

1887 տարւոյն ընդարձակ Օրացոյց ... Կեդրոնատեղին է ... թիւ 13 ...

ԳԵՆԱՑ ԳԱՑՔԱՐԵՆՔ
—
ԴԱՐԲՆՈՑԱԳԵՏՆ
Թերթ առ թերթ կը հրատարակուի ի ձեռն Յ. Էֆ. Պէրպէրեանի։ Բաժանորդագրութեան համար պէտք է վճարել 3 երեք ամսուան 12 թերթի համար 5 դահեկան։
Բաժանորդութեան տեղերն են՝
Հայ գրավաճառաց ընկերութեան տպարանն ի Պաղչէ-Գափու թիւ 52։
Գասպարեան գրատունն ի Զաղմաղճըլար Սապ—Ձէյիքի գէմ թիւ 38։
Գալաթա Հայոց Եկեղեցւոյ և Յակոբ ... խանութը։

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
Հատոր Ա.
Կենդանական Հիւսուածաբանութիւն
և
Մարդկային Կազմախօսութիւն ու Բնախօսութիւն
Աշխատասիրեաց Ն. Յ. Վարդ...
Կեդրոնատեղին է Արամեան գրատունն ի Գալաթա ... թիւ 34. Գինն է 40 ղրշ.

ԴԻՒՑԱԶՈՒՆՔ
ԱՐԵՒԵԼՈՒԹԵԱՆ
—
Թարգմանեց
Ն. Յ. ՊԱՐՈՆԵԱՆ
Թղթակազմին գինն է 15 ղրշ.
Կազմեալին » 18 »

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՕՐԱՑՈՅՑ
1887
Թաղակաշեան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Փ. ...

ՀԱՄԱՌՕՏ ԸՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ի պէտս Ազգ. վարժարանաց
Աշխատասիրեաց Միհրան Գ. Մոզեան
Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով. գին 2 դահեկան։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԳՈՉԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ
Զաղմաղճըլար-Ղօզուչ. Սապ-Ձէյիքի գէմ. թիւ 56.
—
Գրաբարէն Թիւրքերէն, Հայերէն բառարանութեամբ, ի պէտս ազգային վարժարանաց և ինքնուսանելոց. գին 60 փարա։
Գաւիթերոպոլ ... թիւրքերէն, բառակ...—գին հատով 10 փարա, հարիւրով 3 փարա և հազարով 4 փարա։
Մանկանց ընթերցանութեան առաջնորդ ... Յ. Միհրանեան.—գին 60 փր.
Գուստանեանց ... գինը ... ամէն հայ գրավաճառաց, ...

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ՀԱՄԱՌԱՏ
Բաժանորդագրութեան ... գրադարանի ... մէջ ... ընդարձակ տեղեկութիւնք կրնան առնուիլ։
Ամսական բաժանորդագինն է 5 ղրշ
Կանխաւ պէտք է վճարել երեք ամսոյ 20 »

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՅՑԵՏՈՄՍԻ
Լաւագոյն քարտերի վրայ ամէն լեզուաւ կը պատրաստուի ի գին 100 հատը 10 ղրշ. պէտք ունեցողները պէտք է դիմեն Գ. Պաղտատլեան տպարան, Եաղըճեան խան 13 Կ. Պոլիս։

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. Ց. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

րն կրօնաւորը անոր ժամանակաւ. ինչինչ բնաւ։ Աստուծոյ գթութիւնը անհուն է, եթէ յանցանք մը գործած ես, այս աշխարհի մէջ չարչարանք կը քաշես զանոնք ալ ամեն, որմէ ետք ամենէն լաւագոյն աշխարհը քեզ համար բաց պիտի լինի։

—Ո՛վ է որ ինծի հետ կը խօսի. —Ինչ կուզես ինձմէ.— Այո՛ ես պատրաստ եմ, աղաւթեցէք եմ. քեզ կը մնամ հաւատքին վրայ, Ողորմեա՛, մեր ամբարշտութեան հիմա զուհերին ձեռքով պիտի երկնայի։ Քու հայրդ, մայրդ, եղբայրս ալ հիմա մօտ ըլլալու էին, միայն ես եմ։ Ես զայն երազեցի. երթանք, երթանք, աստուածային միասին երթանք ամենանուիրական հոգւոյն խաղաղութեանը, երանութիւնը և ձեռքերը ... հա՛, մի՛ րը, այո՛, հոն վերը ... այս գեղեցիկ կապոյտ երկինքներուն վրայ ... տրիւնո՛վ մեղք տրիւնով ... ժան-նի՛ ... ա՛հ տառապանք է ......

Եւ թշուառ Մեւլանը նորէն տառապանքէն արտասուք թափեց։

Այս բարբառ արտասուքը զայն հալածող եղբայրը կը մեղմէր հետզհետէ։

Արդէն Ցայզն ծնունդ կրկնեց, ծերը և իր կինը անոր որդիներին հետ եկեղեցին ու երեքը միասին քրիստոնեայք Աստուած բարեխօսեցին։ Շատ անգամ երկար ատեն ... առկայծ ... Մեւլան չէր կրնար հաւատալ ... բայց, աւա՜ղ, որչա՛փ լաւ կըլլար եթէ նա երբեք աշխարհ չեկած ըլլար։

Բասութիւնը հարկ էր կատարել ըլլար։

 ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ ԿՐՕՆԱԽՕՐԸ